

Η «ευθύνη» της κοινωνικής υπευθυνότητας

Οι άνθρωποι οφείλουν από νεαρή ηλικία να σκέφτονται και να πράττουν με τρόπο συλλογικό. Ωστόσο, για να μάθει κάποιος να σκέφτεται συλλογικά, οφείλει πρωταρχικά να κατανοήσει πλήρως τον εαυτό του και να καλλιεργήσει τις δεξιότητές του. Μέσω της επιδίωξης μιας εσωτερικής ισορροπίας, που είναι ικανή να ελέγξει τις σκέψεις και τις επιλογές, ο άνθρωπος αναλαμβάνει ρίσκα και επιλύει προβλήματα. Η θεμελίωση, λοιπόν, της πίστης στον εαυτό του καλλιεργεί και την εμπιστοσύνη στους συνανθρώπους.

Η ευθύνη, ως στάση ζωής συνεπάγεται ότι κάποιος νιώθει υπόλογος ως άτομο, ως γονέας, ως κοινωνικό πρόσωπο και ότι αναλαμβάνει την ευθύνη, που του αναλογεί, όσον αφορά στις δεινές αντιξοότητες της εκάστοτε κοινωνικής πραγματικότητας. Η κοινωνική υπευθυνότητα αναδύεται όταν ο πολίτης είναι συνεπής απέναντι στους θεσμούς και όταν εφαρμόζει με συνέπεια τους νόμους του κράτους. Η κοινωνική υπευθυνότητα αναδεικνύεται, όταν ο άνθρωπος δρα εκούσια και πέραν των προβλέψεων και των περιορισμών, που του επιβάλλει ο νόμος. Αυτό υφίσταται, επειδή αντιλαμβάνεται ότι ορισμένες νομοθετικές ρυθμίσεις δεν είναι επαρκείς ή είναι απλώς ελλειπείς για το βέλτιστο κοινωνικό αποτέλεσμα. Λόγου χάριν, το να μην απορρίψει κάποιος ένα σκουπίδι στο δρόμο είναι ζήτημα κοινωνικής ευθύνης. Όμως, το να φροντίσει να συλλέξει τα σκουπίδια, που έχουν απορρίψει οι άλλοι και να τα πετάξει στον κάδο, ενώ δεν το επιβάλλει κάποιος νόμος, αυτό είναι κοινωνική υπευθυνότητα.

Η κοινωνική ευθύνη, ως στάση ζωής είναι συνυφασμένη με άτομα, τα οποία πρεσβεύουν υψηλές αξίες και διέπονται από αποφασιστικότητα και κοινωνική ενσυναίσθηση. Σε καμία περίπτωση δεν είναι άτομα μισαλλόδοξα και εγωκεντρικά. Αντιθέτως, εμφορούνται από αισθήματα αλληλεγγύης, είναι ευαίσθητοποιημένα απέναντι σε κοινωνικά ζητήματα, έχουν επίγνωση των καθηκόντων τους και διεκδικούν - χωρίς να υπόκεινται σε συμβιβασμούς - τα δικαιώματά τους.

Αποτελεί κοινή συνείδηση ότι η επιδίωξη της κοινωνικής ευημερίας και του υψηλότερου βιοτικού και πνευματικού επιπέδου των μελών μιας πολιτείας απορρέει σ' έναν τεράστιο βαθμό από το αίσθημα της κοινωνικής ευθύνης, που διέπει το σύνολο των πολιτών. Παρόλα αυτά, η ύπαρξη της κοινωνικής ευθύνης προϋποθέτει την καλλιέργειά της. Ο πιο σημαντικός φορέας ανάπτυξης αυτής

είναι η οικογένεια. Εάν η προσωπικότητα των γονιών αντανakλά στο παιδί πρότυπα ανάληψης πρωτοβουλιών και ευθύνης, τότε το παιδί καθίσταται «ετοιμοπόλεμο» απέναντι σε μια κοινωνική δράση. Βασικό εργαλείο του γονιού σχετικά με τη διαμόρφωση της κοινωνικής ενσυναίσθησης στο παιδί, φαντάζει η ορθή ενημέρωση και πληροφόρηση απέναντι στις τρέχουσες κοινωνικές εξελίξεις.

Ο ρόλος, που καλείται να διαδραματίσει ο οικογενειακός περίγυρος, όσον αφορά στη διαμόρφωση κοινωνικά υπεύθυνων πολιτών δε θα είχε τα αναμενόμενα αποτελέσματα, εάν δεν εξελίσσονταν μέσα από τον φορέα της εκπαίδευσης. Το σχολείο, ως προέκταση της οικογένειας αποτελεί μια μικρογραφία της κοινωνίας, όπου οι μαθητές εκπαιδεύονται και αντιλαμβάνονται τα κοινωνικά φαινόμενα, κοινωνικοποιούνται, αλληλοεπιδρούν και μαθαίνουν να ενεργούν υπεύθυνα. Ο θεσμός των μαθητικών κοινοτήτων εξοικειώνει τους μαθητές με τη συμμετοχή σε ζητήματα κοινωνικού ενδιαφέροντος, καλλιεργεί τον εθελοντισμό και πολιτικοποιεί. Η εκπόνηση ομαδοσυνεργατικών δράσεων προωθεί τον διάλογο, αίρει προκαταλήψεις και εξοικειώνει με το στοιχείο της διαφορετικότητας. Συνεπώς, οι μαθητές παρουσιάζονται πιο συνειδητοποιημένοι αναφορικά με ζητήματα ρατσισμού, περιβαλλοντικής καταστροφής, περιθωριοποιημένων ατόμων και γενικότερα ζητημάτων, που χρήζουν κοινωνικής αντιμετώπισης.

Συλλήβδην, η λέξη ευθύνη επωμίζεται ένα μεγάλο ηθικό βάρος. Στις ημέρες μας, η λέξη ηθική έχει αντικατασταθεί από τον καιροσκοπισμό και τον ατομισμό. Τελικά, το πιο σημαντικό εφόδιο σε κάθε κοινωνικό πρόβλημα είναι η δυνατότητα του ανθρώπου να σκέφτεται και να δρα με υπευθυνότητα. Με αυτόν τον τρόπο, ο άνθρωπος αξιοποιεί τον τεράστιο πλούτο συναισθημάτων, που έχει μέσα του. Κάθε κοινωνική δυσλειτουργία αποτελεί ευκαιρία να ανταποκριθεί ο καθένας από εμάς στις ευθύνες, που του αναλογούν. Είναι μια ευκαιρία προσωπικής αξιολόγησης και καλλιέργειας της εμπιστοσύνης προς τον συνάνθρωπο. Όταν φτάσει κάποιος σε αυτό το σημείο αντιλαμβάνεται πόσο εύθραυστη και πολύτιμη είναι η ζωή. Εναπόκειται στο χέρι του καθενός να τη βελτιώσει...

Ματίνα Κωστοπούλου, 12/1/2023